

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa M. O.
przeciwko C. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 lutego 2020 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 7 czerwca 2018 r., sygn. akt V Pa (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego
strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Powódka M. O. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanej C. Sp. z o.o. w S. wniosła o przywrócenie do pracy i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w związku z nieuzasadnionym wypowiedzeniem przez pracodawcę łączącej strony umowy o pracę. Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 1 lutego 2016 r. przywrócił powódkę do pracy w pozwanej Spółce na poprzednie stanowisko pracy i płacy (pkt I) i zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4.370 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy (pkt II). Na skutek apelacji pozwanej, Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 12 lipca 2016 r. zmienił powyższy wyrok i oddalił powództwo. Uwzględniając skargę kasacyjną powódki,

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 7 czerwca 2018 r. oddalił apelację poznaną.

Od powyższego wyroku skargę kasacyjną wywiodła powódka, wskazując w podstawach zaskarżenia naruszenie przepisów:

(-) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez ich błędne zastosowanie z uwagi na brak w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia istotnych elementów podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia, to jest brak:

- rozważenia niecelowości przywrócenia powódki do pracy, a tym samym zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania, w sytuacji narastającego głębokiego konfliktu między stronami, inicjowania przez powódkę postępowań przygotowawczych w postępowaniu karnym przeciwko pozwanemu oraz wysokiego prawdopodobieństwa eskalacji konfliktu po powrocie powódki i dalszego narażania powódki na szykany ze strony pracodawcy,

- oceny sygnowanego przez powódkę pisma z zatytułowanego „Wniosek do Sądu Okręgowego w K. o niezwłoczne zawiadomienie Policji lub Prokuratora o możliwości popełnienia przestępstwa przez pozwanego oraz jego pełnomocnika z art. 270 k.k., art. 271 k.k., art. 286 k.k., art. 218 k.k. oraz wykroczenia z art. 281 ust. 3 k.p.”, w sytuacji gdy jednoznacznie wskazuje ono na istnienie głębokiego konfliktu między stronami i całkowity brak zaufania, co łącznie doprowadziło do zastosowania przez Sąd Okręgowy prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego, zaś uzasadnienie orzeczenia Sądu drugiej instancji całkowicie uniemożliwia dokonanie oceny toku wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia o przywróceniu Powódki do pracy;

(-) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 328 § 2 k.p.c., art. 382 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez wydanie wyroku przez Sąd drugiej instancji bez uwzględnienia stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (w szczególności stanu konfliktu między stronami oraz okoliczności wynikających z pisma powódki - „Wniosku o zwrócenie się przez sąd do organów ścigania”, a tym samym pozbawienie powódki prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy oraz prawa do uzyskania uzasadnienia orzeczenia;

(-) art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 8 k.p., przez jego niezastosowanie, tj. brak dokonania oceny celowości i skutków przywrócenia powódki do pracy, w sytuacji gdy za przyznaniem powódce odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy przemawiały zasady współżycia społecznego, w postaci zasady ochrony słabszej strony stosunku pracy, zasady niepogarszania sytuacji niewinnego pracownika, w stosunku do którego pracodawca sformułował nieprawdziwe przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę, zasady słuszności i uczciwego postępowania oraz zasady unikania tworzenia sytuacji konfliktowych w zakładzie pracy; mimo, że stan faktyczny sprawy wskazuje na występowanie długotrwałego i głębokiego konfliktu między stronami procesu, zatem restytucja stosunku pracy miałaby charakter chwilowy, prowadząc do ponownego rozwiązania stosunku pracy przez pracodawcę (za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia), co dla powódki stanowiłoby nieuzasadnioną krzywdę.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o jej odrzucenie lub odmowę przyjęcia do rozpoznania; ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega odrzuceniu.

Inicjując rozważania w przedmiotowej sprawie wypada podkreślić, że powódka M. O. w pozwie skierowanym przeciwko pozwanej C. Sp. z o.o. w S. wniosła o przywrócenie do pracy i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w związku z nieuzasadnionym wypowiedzeniem przez pracodawcę łączącej strony umowy o pracę. Takiego też roszczenia domagała się w trakcie całego postępowania sądowego, nie modyfikując zgłoszonego żądania. Na żadnym etapie procesu nie zgłosiła roszczenia o odszkodowanie, ani w miejsce pierwotnie dochodzonego roszczenia o przywrócenie do pracy, ani jako roszczenia alternatywnego.

Godzi się zauważyć, że jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z roszczeń alternatywnych z art. 45 § 1 k.p. i zażądał przywrócenia do pracy, to sąd przyznając odszkodowanie, powinien orzec o zgłoszonym roszczeniu (art. 325 k.p.c.). Za dopuszczalne uważa się jednak skierowanie apelacji pracownika przeciwko orzeczeniu o zasądzeniu odszkodowania, także przy braku oddalenia powództwa w części dotyczącej żądania przywrócenia do pracy i domaganie się uwzględnienia takiego roszczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 1993 r., I PRN 64/93, PiZS 1994 nr 2, s. 60 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1999 r., III ZP 34/98, OSNAPiUS 2000 nr 2, poz. 44). Jest to problem istnienia orzeczenia, które może podlegać zaskarżeniu (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 listopada 1965 r., I PR 366/65, OSPiKA 1966 nr 7 – 8, poz. 172; z glosą J. Krajewskiego; z dnia 25 listopada 1980 r., I PRN 121/80, Służba Pracownicza 1981 nr 10, s. 14; z dnia 29 września 1982 r., UU URN 136/82, OSPiKA 1984 nr 1, poz. 18, z glosą S. Dalki i J. Rodziewicza). Jeżeli pracownik dochodzi przywrócenia do pracy, a sąd na podstawie art. 45 § 2 (także w związku z art. 56 § 2) k.p. zasądzi odszkodowanie, wówczas pracownik może złożyć od tego wyroku apelację, wnosząc o jego zmianę i przywrócenie do pracy. Przedmiotem zaskarżenia jest wówczas pozytywne orzeczenie o zasądzeniu odszkodowania w miejsce żadanego przywrócenia do pracy.

W przedmiotowej sprawie mamy jednak do czynienia z odmienną sytuacją. Powódka dochodziła bowiem wyłącznie roszczenia o przywrócenie do pracy i tak sprecyzowane żądanie zostało uwzględnione przez Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 1 lutego 2016 r. Powódka nie zgłosiła alternatywnego roszczenia o odszkodowanie i nie domagała się uzupełnienia orzeczenia pierwszoinstancyjnego o rozstrzygnięcie o tym roszczeniu, ani nie wniosła apelacji od tegoż wyroku. Wyrok został zaskarżony tylko przez stronę pozwaną. Co więcej – w odpowiedzi na apelację pracodawcy, w której skarżący podniósł zarzut naruszenia art. 45 § 2 k.p., powódka sprzeciwiała się zastosowaniu tego przepisu, domagając się utrzymania w mocy wyroku przywracającego ją do pracy u pozwanej. Alternatywnego roszczenia odszkodowawczego nie zgłaszała także w trakcie postępowania przed Sądem Najwyższym, toczącego się z jej skargi kasacyjnej i zakończonych uchyleciem poprzedniego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 lipca 2016 r. Nie uczyniła

tego również w trakcie ponownego rozpoznawania sprawy przez Sąd drugiej instancji, aż do zamknięcia rozprawy apelacyjnej w dniu 24 maja 2019 r., bezpośrednio poprzedzającej wydanie przez tenże Sąd wyroku zaskarżonego niniejszą skargę kasacyjną. Po oddaleniu apelacji pozwanej wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 maja 2018 r., wyrok Sądu Rejonowego z dnia 1 lutego 2016 r., przywracający powódkę do pracy w pozwanej Spółce na poprzednie stanowisko pracy i płacy i zasądzający na jej rzecz wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, stał się prawomocny. Wobec powyższego należało przyjąć, że prawomocne orzeczenie Sądu przywracające powódki do pracy w pozwanej Spółce było zgodne z jej żądaniem. Należy podkreślić, że przedmiotem postępowania i rozstrzygnięcia sądowego są roszczenia strony powodowej, sformułowane w pozwie lub w toku procesu. Zarówno Sąd Rejonowy, jak i Sąd Okręgowy w swoich wyrokach nie orzekły – wobec niezgłoszenia przez powódkę stosownego żądania - o odszkodowaniu z tytułu sprzecznego z przepisami lub nieuzasadnionego wypowiedzenia przez pozwanego pracodawcę umowy o pracę.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uznał, że w świetle art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna powódki, jako dotycząca nieistniejącej części wyroku, jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto stosownie do art. 102 k.p.c.

Uzupełniając można jedynie wskazać, że bezzasadne są podnoszone w skardze zastrzeżenia dotyczące nierozważenia przez Sąd drugiej instancji celowości przywrócenia powódki do pracy, a tym samym zasądzenia z mocy art. 45 § 2 k.p. na jej rzecz odszkodowania, w sytuacji narastającego głębokiego konfliktu między stronami i inicjowania przez powódkę postępowań przygotowawczych w postępowaniu karnym przeciwko pozwanemu oraz wysokiego prawdopodobieństwa eskalacji konfliktu po powrocie powódki i dalszego narażania powódki na szykany ze strony pracodawcy. Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 24 września 2009 r., II PK 69/09 wskazał, że ustalenie, iż uwzględnienie żądania pracownika przywrócenia go do pracy na poprzednich warunkach jest niemożliwe lub niecelowe, następuje zgodnie z zasadą kontradyktoryjności, a sąd pracy nie ma obowiązku prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego z urzędu (art. 45 § 2 k.p.

w związku z art. 232 k.p.c.). Powyższe uwagi znajdują potwierdzenie we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego.